Jouko Aitonurmi,
Pääluottamushenkilö
Paperiliitto Ry
7.10.2024

Asiantuntijalausunto HALLITUKSEN ESITYS HE 85/2024

Arvoisat työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenet,

Nimeni on Jouko Aitonurmi ja toimin pääluottamushenkilönä UPM Communication Papers Oy:n Rauman tehtaalla samoin kuin RaumaCellin pääluottamushenkilönä. Toimin myös Paperiliitto ry:n valtuuston puheenjohtajana sekä Paperiliiton työehtosopimusneuvottelukunnan jäsenenä.

Paikallisen sopimisen nykytilaa hallituksen esityksessä kuvataan siten, että työehtosopimuksiin on otettu viime vuosikymmeninä yhä enemmän paikallista sopimista mahdollistavia lausekkeita. Paikallisesti voidaan sopia hallituksen esityksessä mainituista palkkausjärjestelmistä, työn vaativuuden arvioinnista jne. Tosiasiassa paikallisen sopimisen piirissä olleet asiat ovat siirtyneet ainakin isommissa yrityksissä (tuskin UPM on ainoa) yhä enemmän konsernitasolle ja konserniohjaukseen. Jokaisen paikkakunnan täytyy toimia samalla tavalla. Työpaikkatasolla ei välttämättä edes tiedetä, kuka yhtiössä lopulta vastaa neuvoteltavasta kokonaisuudesta, minkä vuoksi paikalliset neuvottelut eivät välttämättä etene lainkaan tai jos sovittu osa joudutaan neuvottelemaan uudelleen, kun käy ilmi, että konsernitasolla ei hyväksytä paikallisten osapuolten välillä valittua linjaa.

Kun hallituksen esityksessä puhutaan siitä, että työnantajakohtaisilla työehtosopimuksilla olisi merkittävästi rajoitetumpi käyttöala monissa merkittävissä kysymyksissä, niin tämä ei näkemykseni mukaan pidä paikkansa tosielämässä. Metsäteollisuudessa siirryttiin valtakunnallisesta sopimuksesta yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin ja minkäänlaista paikallisen sopimisen mahdollisuuksien eroa ei huomaa. Paikalliset sopimukset eivät pääsääntöisesti koskaan kaadu siihen, että asiasta ei voitaisi paikallisesti sopia, vaan siihen, että jompikumpi osapuoli ei pidä tarjottua sopimusta järkevänä. Tämän vuoksi en pidä uskottavana myöskään sitä, että järjestäytymättömät yritykset olisivat nykylainsäädännön aikana kärsineet kilpailussa suhteessa järjestäytyneisiin yrityksiin.

Yrityskohtaisiin työehtosopimuksiin siirtymisen jälkeenkin Paperiliitto on neuvotellut työntekijöiden puolesta työehtosopimukset ja näin on tehty kentän vaatimuksesta. Tavoitteena työntekijäpuolella on ollut se, että jo

kilpailullisten seikkojen vuoksi työehtosopimukset ovat mahdollisimman samanlaisia ja sopimusten samanlaisuuteen kiinnitetään huomiota myös yrityksissä. Työehtojen halutaan olevan samalla tasolla eri yrityksissä.

Hallituksen esityksen suurin ongelma on kuitenkin se, että lainsäädäntö toteutuessaan vähentää yrityksiltä entisestään halua ja tarvetta järjestäytyä ja yleissitovien työehtosopimusten määrä tulee entisestään vähenemään ja työehdot jäävät pelkän lainsäädännön varaan. UPM on tästä kehityksestä hyvä esimerkki. Siirryttäessä yrityskohtaiseen sopimiseen vuoden 2022 alussa UPM ei enää solminut lainkaan työehtosopimusta yhtiön toimihenkilöiden kanssa. Eli meillä pitkään voimassa ollut pohjoismainen työmarkkinamalli, joka perustuu työehtosopimusten laajaan kattavuuteen, on valitettavasti päättymässä.

Lakialoitteesta laiksi työntekijöiden edustajan tulkintaetuoikeudesta (Lakialoite LA 26/2023) totean, että työntekijöiden tulkintaetuoikeus, joka koskisi valtakunnallisen työehtosopimuksen nojalla solmitun paikallisen sopimuksen osalta käsiteltävää erimielisyyttä, olisi erittäin tärkeä neuvottelutasapainoa palauttava uudistus työmarkkinoille. Tosiasia on, että työehtosopimuksen rikkomisesta seuraavien hyvityssakkojen korottaminen vain työntekijöiden osalta tulee vinouttamaan paikallisiin sopimuksiin liittyvää tulkintasapainoa. Työtuomioistuimen käsittelyajat ovat pikemminkin yli vuoden kuin alle, eivätkä liittojen resurssit riitä kaikkien asioiden riitauttamiseen. Tämä on nyt nähtävissä jo metsäteollisuuden yrityskohtaisia työehtosopimuksia koskevien riitojen lisääntymisessä. Ehdotettu lakimuutos edellyttäisi myös työnantajilta tehtyjen paikallisten sopimusten hyvähenkistä noudattamista ja kannustaisi tehtyjen sopimusten sisällön arvioinnin joutuisaan käsittelyyn.

Jouko Aitonurmi

Pääluottamusmies (UPM Communication Papers ja RaumaCell, Rauma)

Paperiliitto ry:n valtuuston puheenjohtaja, Paperiliiton työehtosopimusneuvottelukunnan jäsen

Raumalla, 7.10.2024

Jouko Aitonurmi,
Pääluottamushenkilö
Paperiliitto Ry
7.10.2024